



OŚWIADCZENIE

Po raz kolejny z dużym niepokojem obserwujemy sytuację, gdy przedstawiciele rządu oraz inni funkcjonariusze publiczni wypowiadają się na temat ustaleń naukowych, będących wynikiem wieloletnich badań i analiz. Tym razem dotyczy to komentarzy dotyczących wywiadu prof. Barbary Engelking, udzielonego 19 kwietnia 2023 r. Monice Olejnik w programie „Kropka nad i”. Tematem wywiadu były losy żydowskich cywilów w czasie powstania w getcie i później, prezentowane na wystawie „Wokół nas morze ognia” w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, której autorką koncepcji jest prof. Engelking. Wystawa pokazuje tragizm tych losów, a zarazem heroizm cichego oporu Żydówek i Żydów, którzy w kryjówkach oraz bunkrach zapisywali swoje doświadczenia; te słowa to bardzo często jedyny ślad, który po nich pozostał. W zachowanych dziennikach, relacjach, wspomnieniach można odnaleźć całe spektrum tego, z czym musieli mierzyć się Żydzi próbujący przeżyć w ukryciu w okupowanej Warszawie: są tam zarówno strach, jak i nadzieja, poczucie osamotnienia, jak i tworzenie wspierających się grup, bierność oraz sprawczość. Jest w nich także mowa o niechęci, braku pomocy, szmalcownictwie, zdradzie, śmierci z rąk Niemców – oraz pomocy, przyjaźni, ratunku udzielanym przez innych Żydów i Polaków. Właśnie o tych wszystkich aspektach żydowskich losów w czasie II wojny światowej, od lat analizowanych przez badaczki i badaczy Zagłady, mówiła w wywiadzie prof. Engelking.

Natomiast w publicznych wypowiedziach przedstawicieli władz – w tym premiera Mateusza Morawieckiego i ministra Przemysława Czarńka – prof. Engelking została zaatakowana za przedstawianie „nieuprawnionych opinii” oraz „pseudohistorycznych wypowiedzi”, które nie mają pokrycia w faktach. Dotyczyć to ma zwłaszcza kwestii skali polskiej pomocy udzielanej Żydom, jak również skali takich zjawisk, jak antysemityzm, szmalcownictwo czy delatorstwo. Fakty naukowe przedstawiane przez prof. Engelking zostały określone jako „zamazywanie prawdy”, „kłamstwo”, „antypolska narracja” oraz „obrażanie Polaków”. Profesor Engelking zarzucono też, że we wcześniejszych jej wypowiedziach pojawiały się uwagi, które miały „charakter rasistowski”. W ślad za tymi komentarzami prof. Engelking została także zaatakowana przez media prorządowe, w tym publiczne, gdzie określono ją jako „polakożercę”, a wywiad jako „szczucie na Polaków”.



**Centrum Badań
nad Zagładą Żydów**
Polish Center for
Holocaust Research

Stanowczo potępiamy polityczne oraz ideologiczne próby kwestionowania ustaleń naukowych. Twierdzenie, że ratowanie Żydów było powszechną postawą Polaków, to właśnie zamazywanie prawdy przez przedstawicieli władz; opinia, a nie fakt zgodny z wiedzą historyczną, będącą wynikiem wieloletnich interdyscyplinarnych projektów badawczych (także tych prowadzonych przez Instytut Pamięci Narodowej). Jest to również umniejszenie heroizmu Sprawiedliwych pomagających Żydom – zwłaszcza tych, którzy stracili za to życie z rąk Niemców. Przypominamy też, że upolitycznienie historii, a co za tym idzie, próby jej zafałszowania, dodatkowo połączone z inspirowaniem fali nienawiści, są właśnie tymi niebezpieczeństwami, przed którymi w przemówieniu wygłoszonym podczas obchodów 80. rocznicy powstania w getcie warszawskim słusznie przestrzegali Marian Turski.

Zespół Centrum Badań nad Zagładą Żydów IFiS PAN:

Agnieszka Haska

Marta Janczewska

Jacek Leociak

Dariusz Libionka

Justyna Majewska

Małgorzata Melchior (prof. em.)

Karolina Panz

Jakub Petelewicz

Alina Skibińska

Dagmara Swałtek-Niewińska

Andrzej Żbikowski (współpracownik)

Centrum Badań nad Zagładą Żydów

Instytut Filozofii i Socjologii
Polskiej Akademii Nauk

ul. Nowy Świat 72; pok. 120
00-330 Warszawa

centrum@holocaustresearch.pl

www.holocaustresearch.pl